

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 27 juni 2000

T 12-99

KLAGANDE

Brigitte Hartmann med firma Institut für Farbe, Postfach 10,
D-74389 CLEEBRONN, Tyskland

Ombud: advokaten Einar Wanhainen, Box 7418,
103 91 STOCKHOLM

MOTPART

Skandinaviska Färginstitutet Aktiebolag, 556045-5288,
Box 49022, 100 28 STOCKHOLM

Ombud: advokaten Henrik Karlström, Nybrogatan 3,
114 34 STOCKHOLM

SAKEN

Klander av skiljedom

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd I, dom den 2 december 1998 i mål T 219-98

Hovrättens dom

se Bilaga

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Brigitte Hartmann skall ersätta Skandinaviska Färginstitutet Aktiebolag för dess rättegångskostnader i Högsta domstolen med trettiofemtusen (35 000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Brigitte Hartmann har yrkat att Högsta domstolen häver skiljedomen, befriar henne från skyldigheten att ersätta Skandinaviska Färginstitutet Aktiebolag (SFI) för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt tillerkänner henne ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

SFI har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Brigitte Hartmann med firma Institut für Farbe och SFI träffade den 4 januari 1986 ett avtal om att hon skulle sälja SFI:s produkter i Tyskland. Enligt § 34 i avtalet skulle tvister som kunde uppstå mellan parterna rörande avtalet avgöras genom skiljeförfarande i Sverige i enlighet med den svenska lagen om skiljeför-

farande och med tillämpning av svensk rätt.

Sedan tvist uppkommit mellan parterna påkallade SFI i skrift den 9 mars 1995 skiljeförfarande och yrkade, såvitt här är av intresse, att Brigitte Hartmann skulle förpliktas att till SFI betala 311 102 kr jämte ränta. Yrkandet, som sedan sattes ned till 309 719 kr jämte ränta, avsåg obetalda fakturor för produkter som SFI levererat till Brigitte Hartmann.

Brigitte Hartmann vitsordade att SFI hade den uppgivna fordringen men bestred SFI:s talan under påstående att hon hade en motfordran som översteg det yrkade beloppet och som avsåg utebliven handelsvinst till följd av att SFI i strid med parternas avtal etablerat sig på den tyska marknaden via dotterbolag.

SFI yrkade att kvittningsinvändningen skulle avvisas eftersom den, om än omfattad av skiljeavtalet, inte rymdes inom den ram för skiljeförfarandet som hade dragits upp i påkallelsekriften.

I beslut den 30 september 1996 avvisade skiljenämnden kvittningsinvändningen under anförande att skiljenämnden inte var behörig att pröva den eftersom den avsåg en annan fråga än den som SFI i påkallelsekriften hade begärt att skiljemännen skulle pröva och skiljeförfarandet därför mot SFI:s vilja inte kunde utvidgas till att omfatta också invändningen.

Brigitte Hartmann framställde därefter ett yrkande om rätt att hålla inne det yrkade beloppet som säkerhet för sina krav, detentionsrätt. Nämnden avvisade yrkan-

det i beslut den 10 mars 1997.

I dom den 26 maj 1997 förpliktade skiljenämnden Brigitte Hartmann att till SFI betala 309 719 kr jämte ränta.

Brigitte Hartmann har till grund för sin talan om att skiljedomen skall hävas åberopat att skiljenämnden handlat fel genom att avvisa kvittningsinvändningen och yrkandet om detentionsrätt samt att dessa fel har inverkat på utgången.

SFI har bestritt att det förekommit något fel i skiljenämndens handläggning och hävdar att, om så skulle ha skett, Brigitte Hartmann själv vållat detta.

Den föreliggande tvisten skall prövas enligt lagen (1929:145) om skiljemän (SML). Enligt såväl denna lag som den nya lagen (1999:116) om skiljeförfarande föreligger stor frihet för skiljemän och parter att själva gestalta förfarandet efter vad som synes mest ändamålsenligt i varje särskilt fall. Varken SML eller den nya lagen innehåller därför några utförliga regler om förfarandet, och rättegångsbalkens bestämmelser kan endast i begränsad omfattning anses analogt tillämpliga.

Enligt 11 § SML inleds skiljeförfarandet med att part påkallar tillämpning av skiljeavtalet genom att skriftligen lämna motparten uppgift på den eller de frågor som han önskar avgjorda genom skiljedom. Utan hinder härav får skiljemännen pröva även annan fråga som parterna enats om att hänskjuta till dem.

SML innehåller inte några regler om genkärsmål, kvittning och ändring av talan. Detta har ansetts vara en brist, och i den nya lagen föreskrivs i 23 § att käranden

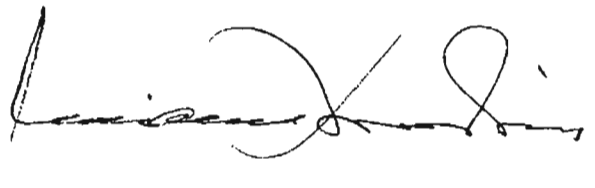
under förfarandet skall kunna framställa nya yrkanden och svaranden egna yrkanden inom ramen för skiljeavtalet, om inte skiljemännen, med hänsyn till den tidpunkt då de framställs eller andra omständigheter, anser det olämpligt att de prövas.

Frågan är då om SML, trots att lagen inte innehåller någon uttrycklig regel här om, kan anses ge kändanden rätt att mot svarandens vilja få en kvittningsinvändning prövad i samma skiljeförfarande. En första förutsättning för att en sådan rätt skall föreligga är att kvittningsinvändningen omfattas av skiljeavtalet. Om så är fallet, talar som regel starka skäl för att svaranden skall få sin invändning prövad, eftersom han annars vid bifall till käromålet kan komma att åläggas betala ett belopp som han på grund av en motfordran egentligen inte skulle behöva betala. Många författare har intagit en positiv hållning till prövning av kvittningsinvändningar, medan andra fäst större vikt vid kändandens inställning eller funnit rättsläget mera oklart (se bl a Hassler, *Skiljeförfarande*, 1989, s 105 f, Nordenson i *Stockholms handelskammars skrift Swedish and international arbitration*, 1984, s 13, och i *handelskammarens skrift Svensk och internationell skiljedom*, 1986, s 12, samt Ramberg i sistnämnda skrift, 1988, s 29). I den nya lagen om skiljeförfarande anges att svaranden skall kunna framställa egna yrkanden inom ramen för skiljeavtalet, men det är inte heller här fråga om en generell rätt att få kvittningsinvändningar prövade, eftersom skiljemännen fått frihet att i varje särskilt fall bedöma om det finns skäl som gör en sådan prövning olämplig.

Eftersom SML saknar bestämmelse om rätten att framställa kvittningsyrkanden och det inte finns någon vägledande rättspraxis eller ens någon entydig uppfatt-

ning i frågan inom den juridiska doktrinen, kan skiljenämndens avvisande av Brigitte Hartmanns kvittningsyrkande inte anses utgöra ett sådant fel som kan föranleda att skiljedomen skall hävas enligt 21 § första stycket 4 SML.

 Sven Danelius *seend Lennander*

Ingemar Westlander

I avgörandet har deltagit: justitieråden Svensson, Danelius, Lennander, Westlander (referent) och Lundius
Föredragande revisionssekreterare: Thornefors

SVEA HOVRÄTT

Avd. 1

DOM

1998-12-02

DT 51

Mål nr T 219-98

Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts, avd. 6, dom 1998-01-14, i mål nr T 6-401-97,
se bilaga A

KLAGANDE

Brigitte Hartmann med firma Institut für Farbe,
Postfach 10, D-74389 CLEEBRONN, Tyskland

Ombud

Advokaten Einar Wanhainen,
Box 7418, 103 91 STOCKHOLM

MOTPART

Skandinaviska Färginstitutet Aktiebolag, 556045-5288,
Box 49022, 100 28 STOCKHOLM

Ombud

Advokaten Henrik Karlström,
Strandvägen 5 B, 114 51 STOCKHOLM

SAKEN

Klander av skiljedom

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten fastställer tingsrättens dom.
2. Brigitte Hartmann skall ersätta Skandinaviska Färginstitutet Aktiebolag för dess rättegångskostnad i hovrätten med trettiotusen (30 000 kr) avseende ombudsarvode jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN M.M.

Brigitte Hartmann har yrkat att hovrätten med ändring av tingsrättens dom skall häva skiljedomen, befria henne från att ersätta Skandinaviska Färginstitutet AB:s (bolaget) rättegångskostnader samt tillerkänna henne ersättning för hennes rättegångskostnader vid tingsrätten.

Bolaget har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

Målet har med stöd av 50 kap. 13 § första stycket tredje punkten rättegångsbalken avgjorts utan huvudförhandling.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Parterna har i hovrätten åberopat i allt väsentligt samma omständigheter som vid tingsrätten och samma bevisning som där.

Hovrätten har att ta ställning till om skiljemännens avvisning av Brigitte Hartmanns kvittningsinvändning och detentionsinvändning har inneburit att ett sådant fel som avses i 21 § första stycket 4 p. lagen (1929:145) om skiljemän har förelupit. Vad som förekommit i hovrätten ger inte anledning att göra någon annan bedömning än tingsrätten gjort. Hovrätten delar således tingsrättens uppfattning att Brigitte Hartmann inte visat någon grund för att ett sådant fel som avses i nämnda lagrum förekommit vid skiljenämndens handläggning. Tingsrättens dom skall alltså fastställas.

Vid denna utgång skall Brigitte Hartmann ersättas av bolaget för dess rättegångskostnader i hovrätten. Bolaget har yrkat ersättning med 65 000 kr avseende ombudsarvode. Då processen vid hovrätten har varit av begränsad omfattning och målet avgjorts utan huvudförhandling får bolaget anses skäligen tillgodosett med en ersättning om 30 000 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast 1998-12-30

Anders Holmstrand *Rose Thorsén*

Kirsten Dieden *Anders Reldén*

I hovrättens avgörande har deltagit hovrättsråden Anders Holmstrand och Rose Thorsén, referent, samt t.f. hovrättsassessorerna Kirsten Dieden och Anders Reldén. Enhälligt.

HOLMS TINGSRÄTT
nr 6

DOM
1998-01-14
meddelad i Stockholm

T 6-401-97
Akutbil 64
BIL A

KÄRANDE

Brigitte Hartmann med firma Institut für Farbe (IFA),
Postfach 10, D-74389 Cleebronn, TYSKLAND

Ombud: advokaten Einar Wanhainen, G Grönberg Advokatbyrå HB,
Box 7418, 103 91 STOCKHOLM

SVARANDE

Skandinaviska Färginstitutet Aktiebolag, 56045-5288,
Box 49022, 100 28 STOCKHOLM

Ombud: advokaten Henrik Karlström, Vällingbyplan 26, 162 65 VÄLLINGBY •

DOMSLUT

1. Käröålet lämnas utan bifall
2. Brigitte Hartmann skall ersätta Skandinaviska Färginstitutet Aktiebolags rättegångskostnad med femtiotusen (50 000) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

BAKGRUND

Brigitte Hartmann och Skandinaviska Färginstitutet AB träffade den 4 januari 1986 ett avtal ("Distributor Agreement") om distribution av Skandinaviska Färginstitutet AB:s produkter i Tyskland. § 34 till avtalet innehåller en skiljeklausul av följande lydelse:

"All disputes or disagreements which may arise between the parties concerning the making, interpretation or application of this Agreement, and which cannot be settled amicably between the two parties, shall finally be settled by arbitration in Sweden according to the Swedish Arbitration Act. Swedish law shall be applied. English shall be the language used during proceedings."

Sedan tvist uppkommit mellan parterna påkallade Skandinaviska Färginstitutet AB i skrift dagtecknad den 9 mars 1995 skiljeförfarande. Påkallelsekriften utan underbilagor fogas till domen som *domsbilaga 1*. En skiljenämnd konstituerades bestående av lagmannen K-G Ekeberg, ordförande, samt advokaterna Mats Bendrik och Reinhard Herrmann. Skiljenämnden meddelade skiljedom i Stockholm den 26 maj 1997 (*domsbilaga 2*).

Under skiljeförfarandet meddelade skiljenämnden bl.a. två särskilt uppsatta beslut. Genom ett beslut den 30 september 1996 avvisade skiljenämnden ett av Brigitte Hartmann under förfarandet framställt kvittningsyrkande. Skiljenämndens beslut jämte skiljaktig mening fogas till domen som *domsbilaga 3*. Genom ett annat beslut den 10 mars 1997 avvisade skiljenämnden ett av Brigitte Hartmann under förfarandet framställt yrkande att innehålla betalning för de levererade produkterna till säkerhet för skadeståndsanspråk. Skiljenämndens beslutet jämte särskilt yttrande fogas till domen som *domsbilaga 4*.

YRKANDEN

Brigitte Hartmann har yrkat att skiljedomen (domsbilaga 2) skall hävas.

Skandinaviska Färginstitutet AB har bestritt Brigitte Hartmanns talan.

Vardera parten har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

Brigitte Hartmann har som grunder för sin talan åberopat följande: Skiljenämnden har handlagt ärendet felaktigt genom att *dels* avvisa Brigitte Hartmanns kvittningsinvändning, *dels* inte pröva Brigitte Hartmanns invändning om detentionsrätt. Felen har såväl var för sig som sammantagna utgjort sådant fel som med sannolikhet kan antas ha inverkat på utgången varför skiljedomen skall hävas med tillämpning av 21 § första stycket 4 lagen (1929:145) om skiljemän.

Skandinaviska Färginstitutet AB har som grunder för bestridandet åberopat följande: Något fel som avses i 21 § första stycket 4 lagen om skiljemän i avseende på skiljenämndens behandling av ärendet har inte förelupit. Om ett sådant fel skulle anses föreligga har Brigitte Hartmann själv förvållat detta.

UTVECKLING AV TALAN

Brigitte Hartmann har - utöver vad som framgår av avsnittet Bakgrund - till utveckling av sin talan bl.a. anfört:

Kvittningsinvändningen

Skandinaviska Färginstitutet AB framställde i påkallelseskraften (domsbilaga 1) också ett yrkande rörande royalty för licensavgifter. Sedan Brigitte Hartmann omedelbart invänt om att yrkandet om royalty inte omfattades av skiljeklausulen och inte kunde prövas i skiljeförfarandet avvisade skiljenämnden genom beslut den 21 februari 1996 Skandinaviska Färginstitutet AB:s yrkande om royalty för licensavgifter. Skiljenämnden förelade därefter Brigitte Hartmann att utveckla grunderna för hennes kvittningsinvändning. Sedan hon utvecklat grunderna för kvittningsyrkandet och närmare presenterat grunderna för beräkning av beloppet bestred Skandinaviska Färginstitutet AB under sommaren 1996 - dvs. efter att skiljeförfarandet pågått i drygt ett år - att skiljenämnden kunde ta upp kvittningsyrkandet till prövning.

Skiljenämnden har i avvisningsbeslutet den 30 september 1996 (domsbilaga 3) anfört att det, för att kvittningsinvändning skall kunna tas upp mot påkallande parts bestridande, krävs att frågan är upptagen i påkallelsekriften. Skiljenämndens majoritet har funnit att så inte är fallet och avvisat kvittningsinvändningen. Den uppfattning om rättsläget som skiljenämnden gett uttryck för är felaktig och gällande rätt är i stället att kvittningsinvändning kan tas upp utan att frågan upptagits i påkallelsekriften så länge den omfattas av skiljeavtalet. Övervägande skäl talar för att kvittningsinvändningar bör tillåtas inom ramen för ett skiljeförfarande så länge de framställs i tid och omfattas av skiljeavtalet. - Gränsen mellan kvittning som betalning efter verkställd kvittningsförklaring - där skiljenämnden har att pröva om kvittningen varit verksam som betalning- och processuell kvittning är inte skarp och det vore otillfredsställande om skiljenämndens behörighet att pröva en kvittningsinvändning skall avgöras av frågan om en motfordran är klar och förfallen. En sådan rättstillämpning skulle leda till att en skiljeklausul också blev ett materiellt kvittningshinder vilket kan få konsekvenser som är mindre tilltalande från rättspolitisk synpunkt. - Som framgår av argumentationen i detta mål har en gäldenär ofta säkerhetsrätt i en skuld för kvittningsyrkandet. Det vore absurt om skiljenämnden skulle vara behörig att pröva säkerhetsrätten men inte motfordringens existens. Än mer absurt vore det om detentionsrätten sätts ur spel av skiljeklausulen vilket skiljenämnden synes ha menat.

Under alla förhållanden har Skandinaviska Färginstitutet AB i påkallelsekriften utförligt angivit de tvistiga frågorna och får därför anses ha accepterat att motfordringarna skulle bli föremål för skiljenämndens prövning. Den part som påkallar ett skiljeförfarande angående i och för sig helt otvistiga fordringar med angivande av grunden för motpartens motkrav får finna sig i att påkallelsekriften tolkas på så sätt att påkallande part vill få prövat om motpartens motfordringar är hållbara för det fall motkraven vidhålls. I annat fall finns ju inget som helst skäl att redogöra för motkraven i påkallelsekriften eftersom ju motparten knappast behöver få veta något som den redan känner till och som saknar betydelse för målet. I förevarande fall har Skandinaviska Färginstitutet AB gjort invändningen om skiljenämndens bristande behörighet först ett år efter påkallandet. Detta ger klart vid handen att det också varit Skandinaviska Färginstitutet AB:s avsikt att motfordringarna skulle prövas inom ramen för det på-

kallande förfarandet men att Skandinaviska Färginstitutet AB tänkt om när royaltykraven avvisats.

Detentionsrätten

Brigitte Hartmanns invändning att hon har detentionsrätt i det yrkade beloppet till säkerhet för sina skadeståndsanspråk, är ingen kvittningsinvändning utan är en invändning rörande hennes skyldighet att utge det yrkade beloppet alltså den fråga som Skandinaviska Färginstitutet AB ostridigt påkallat skiljeförfarande om. Frågan om Brigitte Hartmann har rätt att innehålla beloppet är alltså primärt inte en fråga om existensen av motfordran i sig utan rör frågan om Skandinaviska Färginstitutet AB:s materiella rätt att få det yrkade beloppet utbetalt till sig. Det är ju tänkbart att Brigitte Hartmann har rätt att hålla inne belopp utan att Brigitte Hartmann för den skull har en fordran intill hela det omstämda beloppet. Skiljenämnden borde därför under alla förhållanden ha prövat invändningen som inte är ett "yrkande om detentionsrätt" utan en invändning rörande Brigitte Hartmanns skyldighet att utge det omstämda beloppet.

Skandinaviska Färginstitutet AB har - utöver vad som framgår av avsnittet Bakgrund - till utveckling av bestridandet bl.a. anfört: Det har varit riktigt av skiljenämnden att avvisa Brigitte Hartmanns kvittningsyrkande då nämnden varit obehörig att pröva frågan med tillämpning av 11 § lagen om skiljemän. Skandinaviska Färginstitutet AB har inte genom passivitet eller på något annat sätt avstått sin rätt att i skiljeförfarandet göra gällande invändningen mot Brigitte Hartmanns kvittningsinvändning. - Det har också varit riktigt av skiljenämnden att avvisa Brigitte Hartmanns yrkande om detentionsrätt, dels som en konsekvens av nämndens beslut att avvisa kvittningsyrkandet, dels på självständiga materiella grunder. Brigitte Hartmann har inte rätt att hindra verkställighet av Skandinaviska Färginstitutet AB:s fordran genom att åberopa icke konnexa fordringar.

BEVISNING

Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Tingsrätten har i målet att med tillämpning av skiljemannalagen pröva huruvida skiljedomen (domsbilaga 2) skall kunna hävas på de av Brigitte Hartmann åberopade grunderna. Brigitte Hartmann har gjort gällande fel som skall ha förevarit i skiljenämndens handläggning under skiljeförfarandet. De påtalade felen avser att skiljenämnden avvisat och inte tagit upp till prövning dels en gjord kvittningsinvändning dels en påstådd detentionsrätt.

För att tingsrätten skall kunna häva skiljedomen krävs förutom att det är visat att förekommit något handläggningsfel under skiljeförfarandet också att det är sannolikt att felet kan ha inverkat på utgången. Därtill kommer att det fel som i så fall kan konstateras inte skall ha berott på Brigitte Hartmann.

Tingsrättens bedömning utgår från skiljedomen och vad som här i övrigt åberopats avseende skiljenämndens handläggning under skiljeförfarandet. Skiljenämnden har avvisat Brigitte Hartmanns kvittningsyrkande avseende fordran p.g.a. skadestånd och därvid ansett att kvittningsanspråket varit en sådan fråga varom skiljedom inte påkallats. Lagen om skiljemän saknar en uttrycklig reglering om när en skiljenämnd är skyldig att ta upp ett kvittningsyrkande till prövning. Inte heller ges i litteraturen eller domstolspraxis någon avgörande vägledning i frågan. Tingsrätten finner att skiljenämndens beslut i fråga om kvittningsyrkandet skulle få tas upp till prövning är en bedömningsfråga som - oavsett nämndens slutliga ställningstagande - inte i sig kan anses utgöra ett sådant handläggningsfel som enligt lagen om skiljemän kan leda till att skiljedomen skall hävas.

Också när det gäller skiljenämndens beslut att avvisa Brigitte Hartmanns yrkande om detentionsrätt finner tingsrätten att det är fråga om en bedömningsfråga som inte i sig kan anses utgöra ett sådant handläggningsfel som enligt lagen om skiljemän kan leda till att skiljedomen skall hävas. Därtill förelåg till grund för skiljenämndens beslut i denna senare fråga i allt väsentligt samma omständigheter som legat till grund för nämndens beslutet att avvisa kvittningsyrkandet. Nämndens beslut i den senare frågan om att avvisa yrkandet om detentionsrätt är sålunda ett konsekvensbeslut till näm-

dens beslut att avvisa kvittningsyrkandet. Inte heller föranleder de båda besluten sett i ett sammanhang tingsrätten till någon annan bedömning i fråga om något handläggningsfel förekommit. - Tingsrätten konstaterar därutöver att Brigitte Hartmann inte torde ha varit betagen att med åberopande av § 34 i 1986 års distributionsavtal mellan parterna påkalla skiljeförfarande i de frågor som avvisats av skiljenämnden.

Sammantaget finner tingsrätten sålunda att Brigitte Hartmann inte visat någon grund för att häva skiljedomen med tillämpning av 21 § första stycket 4 lagen om skiljemän. Brigitte Hartmanns klandertalan skall således lämnas utan bifall, till följd varav skiljedomen står fast.

Rättegångskostnad

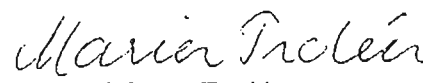
Vid denna utgång i målet skall Brigitte Hartmann ersätta Skandinaviska Färginstitutet AB för dess rättegångskostnad. Tingsrätten konstaterar att processen vid tingsrätten varit av tämligen begränsad omfattning och att ombuden för parterna på omse sidor varit desamma som under skiljeförfarandet. Avseende kostnaden för arvode till ombud finner tingsrätten därför att Skandinaviska Färginstitutet AB får anses skäligen tillgodosedd med en ersättning motsvarande den som Brigitte Hartmann för egen del yrkat som ersättning för ombudsarvode, dvs. 50 000 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 5 (DV 401)

Överklagande ställt till Svea hovrätt skall ha kommit in till tingsrätten senast den 4 februari 1998

Peter Prom

Robert Schött

Maria Trolén

DM 1

March 9, 1995

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
76-401-97
Akt
Aktil
2

Mr D Dahmen
Bauer, Schulte & Partner
Postfach 325
D-58003 Hagen
GERMANY

VIA REGISTERED MAIL

REQUEST FOR ARBITRATION

The claimant:

Skandinaviska Färginstitutet AB
(Scandinavian Colour Institute AB)
Reg. no 556045-5288
PoBox 49022, S-100 28 Stockholm, SWEDEN

Counsel:

Maria Brattström, Advocate
Advokatfirman Ramberg HB
Mäster Samuelsgatan 3, S-111 44 Stockholm, SWEDEN

The respondent:

ifa/Brigitte Hartmann
Postfach 10, D-74389 Cleeborn, GERMANY

Counsel:

D Dahmen, Bauer
Schulte & Partner, Postfach 325, D-58003 Hagen, GERMANY

Case:

Claims for compensation

1. Request

On behalf of the claimant (power of attorney is attached, Appendix A) the undersigned hereby request for arbitration according to the arbitration clause § 34 in the enclosed Distributor Agreement between the claimant and the respondent signed on January 4, 1986, Appendix B.

2. Factual circumstances

2.1. The respondent has been the exclusive distributor of the claimant's products (NCS - Natural Colour System - colour sample collections produced by the claimant) in Germany.

2.2. Since the respondent during the period of September 1, 1987 and August 31, 1988 did not meet with required minimum quantities as set forth in the Agreement (merely SEK 279.563:60 instead of stipulated SEK 450.000), the claimant - with respect to the Agreement's § 25 - in a letter of November 25, 1988, Appendix C, converted the Agreement to a non-exclusive right for the respondent to act as the claimant's distributor in Germany.

2.2.1. Subsequently the claimant was unprevented from marketing its products within the territory.

2.2.2. In April, 1992, the respondent accepted the claimant's setting up an subsidiary in Germany (Europäisches Colour Centrum GmbH) - instead of appointing an additional distributor - for the purpose of the claimant's own distribution of NCS-products in Germany parallel with the respondent's sale. The respondent's acceptance hereof is enclosed, Appendix D.

2.3. In March 1994 the respondent forwarded to the claimant claims for damages and final compensation saying that she - since 1992, at the time of the claimant's

establishment in Germany - had sustained losses due to a reduction of her turnover. As the legal ground she invoked 28-31 §§ in the Swedish Agency Act (1991:351).

2.4. Since the cited rules deal with the economical consequences of a contractual termination (and are placed under the heading of an agency agreement's expiration) the respondent's claim for "final compensation" was interpreted as a premature notice of expiration. It was pointed out to the respondent that the Agency Law did not come into force until January 1, 1992 and that the agreement in question was not an agency agreement, but a distributor agreement.

2.4.1. In spite of the fact that the respondent was not entitled to cancel the Agreement in that stage, the claimant in good faith and with immediate effect confirmed the contract's expiration. Later the respondent denied that she had cancelled the Agreement, why the claimant, as a matter of form, on June 10, 1994 itself terminated the contract.

2.5. The respondent is in debt to the claimant regarding both unregulated invoices for products bought by the respondent from the claimant, and for royalties that the respondent has collected from licensees as a result of license agreements she, under the pretext of being the claimant's representative, has entered into with different German legal entities regarding the NCS-system.

2.5.1. The respondent did not have the claimant's authorization hereto. As soon as it came to the claimant's knowledge, in January 1992, that the respondent had met her first license agreement (with a company named Südwest Lacke) the claimant expressed explicit in a letter to the respondent on January 30, 1992, Appendix E, that the claimant in the future did not accept any additional license arrangements being made, without the parties -

that meaning the claimant and the respondent - in advance had signed an agreement regarding the terms for such licensing (containing inter alia the respondent's account of and payment to the claimant on a monthly basis of 70 per cent of accumulated royalties under each separate agreement for any royalty thus received, while the respondent was entitled to keep 10 per cent, as a commission fee).

2.5.2. The respondent neglected the claimant's reminders of the necessity of a regulation between the parties concerning the conditions for the respondent granting licenses to third parties.

2.5.3. Although the parties never signed an agreement in said aspect they observed the claimant's demand for 70 per cent of collected royalties (compare the respondent's letter to the claimant in April 1992, Appendix F).

3. Claims

3.1. The claimant requests the arbitrators to order the respondent to pay to the claimant SEK threehundredeleven-thousandonehundredtwo (311.102), interest accrued per 31 December, 1994 with SEK fortyonethousandtwohundredseventyseven (41.277) and interest according to 3 and 6 §§ Interest Act - eight per cent per annum plus the official discount from time to time applied by the central Bank of Sweden (Sveriges Riksbank) - on the sum SEK 311.102 from January 1, 1995 until full payment is made, Appendix G.

3.2. Regarding the claimant's demands for 70 per cent of the royalties collected under the license agreements in the claimant's name, the claimant requests that the respondent expresses her opinion about whether or not she allows the claimant to inspect and examine the respondent's records and books of account (from January, 1992 up til today) relating to the collected royalties

respectively whether she is willing to furnish the claimant with copies and extracts of such books and records concerning each licensee. Should the respondent deny the claimant access to said documentation, the claimant has a motion for edition in view.

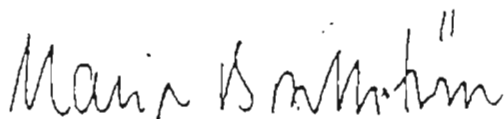
3.2.1. As of today - without having the sufficient documentation - the claimant is prevented from specifying its claim for royalties (including the claim for interest). A rough estimate of the claimant's demand is given in Appendix G.

3.3. The claimant request the arbitrators to order the respondent to compensate the claimant for costs in connection with the arbitration proceedings with a amount to be stated later.

Appointment of arbitrator

The claimant appoints Mr Mats Bendrik, Advokatfirman Cederquist KB, PO Box 1670, 111 96 Stockholm, as its arbitrator. Mr Bendrik has been asked and explained himself willing to accept this mandate.

Stockholm as above

Maria Brattström

Enclosures

SKILJEDOM

1997-05-26

meddelad i Stockholm

i skiljeförfarande mellan nedanstående parter

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

Akt

Aktbil

Tb-401-97

5

1

KÄRANDE

Skandinaviska Färginstitutet AB, 556045-5288, Box 49022, S-100 28 STOCKHOLM, SVERIGE

Ombud: advokaten Henrik Karlström, Barnhemsvägen 44, S-165 76 HÄSSELBY, SVERIGE

SVARANDE

IFA Brigitte Hartmann, Postfach 10, D-74389 CLEEBRONN, TYSKLAND

Ombud: advokaten Einar Wanhainen, G Grönberg Advokatbyrå AB, Box 7418, S-103 91

STOCKHOLM, SVERIGE

YRKANDEN M M

Mellan parterna, som i det följande kommer att benämnas SFI (käranden) och IFA (svaranden), ingicks den 4 januari 1986 ett på engelska avfattat avtal om distribution (distributor agreement) av SFI:s produkter i Tyskland. Avtalet kallas i det följande distributionsavtalet. Enligt § 34 i avtalet skall alla tvister och meningsskiljaktigheter som kan uppstå mellan parterna rörande tillkomsten, tolkningen och tillämpningen av avtalet och som inte kan goras upp i godo mellan parterna slutligt avgöras genom skiljeförfarande i Sverige i enlighet med den svenska lagen om skiljeförfarande och med tillämpning av svensk lag.

SFI har påkallat skiljeförfarande och yrkade i påkallelseskriften förpliktande för IFA att till SFI betala 311 102 svenska kronor (SEK) jämte dels per den 31 december 1994 upplupen ränta om 41 277 SEK, dels ränta enligt 6 § räntelagen på 311 102 SEK fr o m den 1 januari 1995 tills full betalning sker. Detta yrkande avser oreglerade fakturor den 30 september 1993 - den 24 februari 1994 för produkter som IFA köpt av SFI.

I påkallelseskriften framställde SFI också ett yrkande rörande royalty för licensavgifter. IFA invände att detta yrkande inte omfattades av skiljeklausulen i skiljeavtalet och därför inte kunde prövas i skiljeförfarandet. Skiljenämnden beslöt den 21 februari 1996 att inte ta upp SFI:s yrkande om royalty för licensavgifter till prövning i det inledda skiljeförfarandet.

IFA har vitsordat att leverans har skett i enlighet med vad som fakturerats och att fakturorna kvarstår oreglerade. Beträffande två av fakturorna - nr 49265 och 46899 - har IFA haft invändningar, som har föranlett SFI att nedsätta sitt yrkande med 263 SEK resp. 1 120 SEK eller tillhoppa 1 383 SEK. SFI:s kvarstående yrkande uppgår därmed till sammanlagt 309 719 SEK jämte, - förutom per den 31 december 1994 upplupen ränta om 41 277 SEK - ränta på 309 719 SEK enligt 6 § räntelagen fr o m den 1 januari 1995 tills full betalning sker. Om fakturabeloppen och ränteberäkningen som sådana synes parterna härefter vara ense.

IFA, som sålunda har vitsordat att SFI har en fordran på det slutligt yrkade beloppet jämte ränta, åberopade gentemot SFI:s fullgörelsetalan att IFA hade rätt till kvittning för skadestandsanspråk som översteg det av SFI yrkade beloppet. Kvittningsyrkandet angavs avse skadestånd för att SFI handlat i strid mot parternas avtal genom att via dotterbolag etablera sig på den tyska marknaden; IFA ansåg sig därför berättigat till ersättning för utebliven handelsvinst.

SFI bestred att kvittningsyrkandet fick prövas i det inledda skiljeförfarandet eftersom det visserligen må falla under skiljeavtalet men inte rymdes inom den ram för skiljeförfarandet som dragits upp i

I beslut den 30 september 1996 fann skiljenämnden (majoriteten) att den av IFA hävdade motfordran på skadestånd var en annan fråga än den, varom skiljedom påkallats och att skiljeförfarandet mot SFI:s vilja inte kunde utvidgas till att omfatta också den frågan. Skiljenämnden tog därför inte upp IFA:s kvittningsyrkande till prövning. I samma beslut fann skiljenämnden att skiljeavtalet inte var ogiltigt enligt 36 § avtalslagen om kvittningsyrkandet avvisades, något som IFA gjort gällande.

IFA gjorde herefter invändning om rätt för IFA att innehålla det av SFI yrkade beloppet till säkerhet för sina skadeståndsanspråk (detentionsrätt). SFI bestred att yrkandet om detentionsrätt fick prövas i skiljeförfarandet. I beslut den 10 mars 1997 fann skiljenämnden med hänvisning till sitt beslut rörande kvittningsinvändningen att det var samma skadeståndsanspråk - ersättning för skada uppkommen genom SFI:s agerande på den tyska marknaden - som IFA angav som grund för att hålla inne sin betalning. När nu samma skadeståndsanspråk återkom som grund för att innehålla betalning för de levererade produkterna kunde skiljemännen inte finna annat än att också den åberopade detentionsrätten måste avvisas. Skiljenämnden avvisade därför IFA:s yrkande rörande detentionsrätt.

Parterna har numera skriftligen slutfört sin talan. I samband därmed har de framställt yrkanden rörande sina egna kostnader i målet och rörande fördelningen av kostnaderna för skiljemännens ersättning. Yrkandena redovisas i dessa delar i anslutning till domskälen.

Parterna har förklarat sig inte ha någon erinran mot att skiljeförfarandet sker på svenska och ej på engelska som angivits i skiljeavtalet.

DOMSKÄL

SAKEN

IFA har vitsordat betalningsskyldighet gentemot SFI för de levererade produkterna. Sedan de av IFA gjorda invändningarna rörande kvittning och detentionsrätt avvisats och då parterna numera är ense om belopp och ranta föreligger inte hinder mot att genom skiljedom bifalla SFI:s talan i saken, så som den slutligt bestämts.

RÄTTEGÅNGSKOSTNADER OCH SKILJEMANNAKOSTNADER

SFI har yrkat att IFA skall förpliktas att till SFI utge ersättning för SFI:s rättegångskostnader med sammanlagt 185 750 kr, varav 25 000 kr avser arbete som nedlagts av SFI:s egen personal och resten ombudsarvode. Av det yrkade beloppet har 32 150 kr uppgivits avse mervärdesskatt. SFI har utan vidare synpunkter överlämnat till skiljemännen att pröva om beloppet som motsvarar mervärdesskatt är ersättningsgillt i förhållande till IFA. Vad gäller kostnaderna för skiljemännen har SFI hemställt att dessa kostnader mellan parterna, med den jämkning som skäligen kan vara föranledd av skiljemännens beslut att avvisa SFI:s talan i royaltydelen, slutligen skall stanna på IFA.

IFA har yrkat att SFI skall åläggas att ersätta IFA:s rättegångskostnader med 78 000 kr, allt ombudsarvode, och parterna emellan svara för ersättningarna till skiljemännen. IFA har uppgivit att av ombudsarvodet avser 15 000 kr frågan om avvisning av royaltyyrkandet, 48 000 kr IFA:s motfordringar under distributionsavtalet samt 15 000 kr SFI:s avvisningsyrkande avseende IFA:s motfordringar.

SFI har förklarat sig inte kunna vitsorda den fördelning av rättegångskostnader på olika frågor som IFA gjort utan har överlämnat till skiljemännen att bedöma fördelningen. Vidare har SFI till skiljemännens prövning överlämnat frågan om SFI:s kostnadsyrkande till den del det avser mervärdesskatt är ersättningsgillt i förhållande till IFA.

Skiljemännen gör följande bedömning i kostnadsfrågorna.

SFI påkallade skiljeförfarande för utfående av betalning för dels levererade och fakturerade produkter, dels ersättning för royalty. IFA gjorde i sin första inläga (1995-06-21) invändning mot skiljenämndens

IFA att det yrkade beloppet avseende levererade och fakturerade produkter kunde komma att medges om IFA tillställdes ett underlag för yrkade belopp. IFA bestred dock betalningsskyldighet för kapitalbeloppet under förebärande av motfordringar som översteg av SFI yrkat belopp. Motfordringarna angavs avse skadestånd för utebliven handelsvinst på grund av avtalsvidrigt agerande från SFI:s sida. En redovisning av skadans storlek skulle inges separat. Vidare utvecklade IFA skälen till att skiljenämnden vore obehörig att pröva yrkandet rörande ersättning för royalty och därför borde avvisa SFI:s talan i den delen. SFI vidhöll att dess yrkande rörande royalty skulle provas i det inledda skiljeförfarandet.

Som tidigare redovisats avvisade skiljenämnden i beslut den 21 februari 1996 SFI:s yrkande rörande royalty

Härefter fortsatte beredningen av målet. Sedan SFI på IFA:s begäran ingivit de oreglerade fakturorna (1996-03-31) och justerat sitt yrkande i enlighet med IFA:s invändningar rörande två av fakturorna (1996-06-20) förelåg inte längre tvist rörande fakturabeloppen.

IFA angav i inläga (1996-04-10) att uppkommen motfordran för utebliven handelsvinst uppgick till i vart fall 382 000 tyska mark (DEM) och utvecklade i senare inläga (1996-05-31) hur motfordran framräknats och lämnade bevisuppgift. I inläga (1996-06-20) förklarade SFI att SFI inte samtyckte till att frågan om IFA:s eventuella motfordran, om vilken skiljedom inte begärts, underställdes skiljenämndens prövning. SFI yrkade att IFA:s motfordran skulle avvisas. Efter ytterligare skriftväxling avvisade skiljenämnden den 30 september 1996 IFA:s kvittningsvis framställda yrkande om skadestånd för utebliven handelsvinst och beredde parterna tillfälle att senast den 14 oktober 1996 slutföra sin talan. Sedan IFA efter anstånd i inläga (1996-11-07) framställt sitt yrkande rörande detentionsrätt till säkerhet för samma anspråk och skrifter växlats härom avvisade skiljenämnden i beslut den 10 mars 1997 detta yrkande.

Sammanfattningsvis kan konstateras att SFI påkallat skiljeförfarande rörande dels obetalda fakturor, dels ersättning för royalty. Skiljenämnden har avvisat yrkandet rörande royalty som liggande utanför skiljeavtalet. Det kvarstående yrkandet rörande oreglerade fakturor har i allt väsentligt varit i sak och till belopp ostridigt mellan parterna under hela förfarandet. IFA har gentemot detta yrkande framställt yrkanden rörande kvittning och detentionsrätt. Dessa yrkanden har avvisats eftersom de visserligen ansetts omfattade av skiljeavtalet men fallande utanför den ram, som genom påkallelsskriften dragits upp för skiljeförfarandet; utan SFI:s samtycke har dessa frågor ej kunnat dras under skiljenämndens prövning.

Skiljemännen anser sig kunna utgå från att det i stort sett ostridiga yrkandet rörande fakturerade belopp har dragit endast en mindre del av kostnaderna i målet. Likväl kan det, med tanke på parternas oenighet i övrigt och med beaktande av skiljeklausulen, inte anses oberogat av SFI att påkalla skiljeförfarande för uttående av sin fordran. Däremot kan det antas att de avvisade yrkandena - såväl det av SFI framställda yrkandet rörande royalty och IFA:s yrkanden om kvittning och - i mindre mån - detentionsrätt - har dragit betydande kostnader för utredning och övervägande såväl i sak som i processrättsligt hänseende. Skiljemännen väger också in att SFI:s yrkande om avvisning av kvittningsyrkandet gjordes på ett sent stadium och att utgången rörande SFI:s invändning rörande detentionsrätt i princip är en konsekvens av skiljemännens föregående bedömning rörande kvittningsyrkandet.

Frågan om fördelningen av kostnaderna för förfarandet och skiljemännens ersättning skall bedömas med ledning av 18 kap. rättegångsbalken (RB). Av 18 kap 1 § och 5 § första stycket RB följer att tappande part skall ersätta motpartens kostnader och att part, vars talan avvisas, anses som tappande. SFI är vinnande part i huvudsaken och tappande i fråga om det avvisade yrkandet rörande royalty. IFA är tappande part i fråga om det avvisade kvittningsyrkandet och det därtill knutna detentionsyrkandet. Skiljemännen finner att fördelningen av kostnaderna bör ske så att SFI skall ha rätt att få 2/3 av sina kostnader ersatta av IFA och att fördelningen av skiljemännens ersättning parterna emellan bör ske på motsvarande sätt, innebärande att SFI får svara för 1/3 och IFA med 2/3.

IFA har invänt mot SFI:s yrkande rörande ersättning för arbete utfört av SFI:s egen personal och inte heller godtagit att mervärdesskatt ingår i de ersättningsgilla kostnadsposterna. Skiljemännen finner mot

personal och den på ombudsarvodet belöpande mervärdesskatten. Från det av SFI yrkade beloppet, som uppgår till 185 750 kr. skall följaktligen avräknas 25 000 kr + 32 150 kr. Av återstoden, 128 600 kr, skall IFA åläggas att ersätta 2/3, dvs. 85 733 kr.

DOMSLUT

1 Skiljenämnden förpliktar IFA att till SFI utge trehundraotusensjuhundranittion (309 719) svenska kronor (SEK) jämte ränta, nämligen dels per den 31 december 1994 upplupen ränta om fyrtioentusenåttahundrasjuttioju (41 277) SEK, dels ränta enligt 6 § räntelagen från och med den 1 januari 1995 till dess full betalning sker.

2. Skiljemännens ersättning fastställs enligt följande:

- a) till K-G Ekeberg etthundratusen (100 000) SEK
- b) till Mats Bendrik åttiosjutusenfemhundra (87 500) SEK, varav 17 500 SEK avser mervärdesskatt
- c) till Reinhard Herrmann åttiosjutusenfemhundra (87 500) SEK, varav 17 500 SEK avser mervärdesskatt.

Skiljemännen erinrar om att sociala avgifter tillkommer i fråga om ersättningen till K-G Ekeberg.

3. Parterna åläggs att solidariskt betala skiljemännens ersättning.

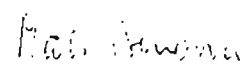
4 IFA förpliktas att gottgöra SFI dess kostnader med anledning av förfarandet till ett belopp om åttiofemtusensjuhundratrettio (85 733) SEK jämte ränta på detta belopp enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess full betalning sker.

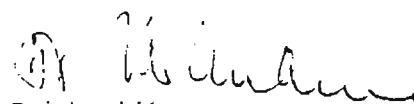
5 Parterna emellan skall IFA svara för två tredjedelar (2/3) och SFI svara för en tredjedel (1/3) av kostnaderna för skiljemännen.

Klander mot denna skiljedom skall instämmas till Stockholms tingsrätt inom sextio (60) dagar från det att parterna fått del av domen. Försätts denna tid är rätten att klandra skiljedomen förverkad.

Part som är missnöjd med skiljedomen såvitt avser skiljemännens beslut angående dem tillkommande ersättning får dra den frågan under domstols prövning, om parten instämmer sin talan inom sextio (60) dagar från det parten fick del av skiljedomen. Talan skall instämmas till Stockholms tingsrätt.

K-G Ekeberg

Mats Bendrik

Reinhard Herrmann

bil. 3

BESLUT
1996-Q9-30

1
STOCKHOLMS TINGSRÄTT

i Stockholm i skiljeförfarande
mellan, nedanstående parter

TB-401-97
Akt. 3
Akribil.....

KÄRANDE

Skandinaviska Färginstitutet, 556045-5288, Box 49022, S-100 28 STOCKHOLM, Sverige
Ombud: advokaten Henrik Karlström, Advokatfirman Ramberg HB, Mäster Samuelsgatan
3, S-111 44 STOCKHOLM, Sverige

SVARANDE

IFA Brigitte Hartmann, Postfach 10, D-74389 CLEEBRONN, Tyskland
Ombud: advokaten Einar Wanhainen, G Grönberg Advokatbyrå AB, Box 7418, S-103 91
STOCKHOLM, Sverige

Mellan parterna, som i det följande kommer att benämnas SFI (käranden) och IFA
(svaranden), ingicks den 4 januari 1986 ett avtal om distribution av SFI:s produkter i
Tyskland. Enligt § 34 i avtalet skall alla tvister och meningsskiljaktigheter som kan uppstå
mellan parterna rörande tillkomsten, tolkningen och tillämpningen av avtalet och som inte
kan göras upp i godo mellan parterna slutligt avgöras genom skiljeförfarande i Sverige i
enlighet med den svenska lagen om skiljeförfarande och med tillämpning av svensk lag.

SFI har påkallat skiljeförfarande och - såvitt numera är i fråga - yrkat förpliktande för IFA
att till SFI betala ett närmare angivet belopp jämte ränta. Yrkandet avser obetalda fakturor
för produkter som SFI levererat till IFA. Sedan SFI justerat sitt yrkande i enlighet med
IFA:s medgivande synes parterna ense i den delen.

IFA har emellertid kvittningsvis gjort gällande motfordringar och som grund för dessa
angivit att de avser skadestånd för att SFI handlat i strid med parternas avtal genom att via
dotterbolag etablera sig på den tyska marknaden. IFA anser sig därför berättigad till
ersättning för utebliven handelsvinst.

SFI har yrkat att kvittningsyrkandet skall avvisas eftersom skiljemännen saknar behörighet
att prova yrkandet. SFI:s ståndpunkt är att kvittningsyrkandet visserligen må falla under
skiljeavtalet men att det inte ryms inom den ram för skiljeförfarandet som dragits upp i
påkallelsekriften

IFA har yrkat att skiljemännen ogillar avvisningsyrkandet. För den händelse att skiljemännen avvisar kvittningsyrkandet har IFA gjort gällande att skiljeklausulen i parternas avtal skall förklaras ogiltig enligt 36 § avtalslagen.

Parterna har utvecklat sina ståndpunkter och rättsliga argumentering i behörighetsfrågan i flera inlagor.

Skiljemännen gör följande bedömning.

Den svenska skiljemannalagen, som skall tillämpas i skiljeförfarandet, innehåller ingen uttrycklig reglering av möjligheten att få en kvittningsinvändning prövad i ett skiljeförfarande. Klart är emellertid att kvittningsyrkanden under vissa förutsättningar kan och också brukar provas i skiljeförfaranden.

En första förutsättning för att få en kvittningsinvändning prövad är att kvittningsanspråket ryms inom skiljeavtalet. Att så är fallet i detta mål kan det inte råda någon tvekan om, och därom är också parterna ense.

Emellertid måste som en andra förutsättning uppställas att kvittningsanspråket ryms inom den snävare ram som kan ha dragits upp i påkallelseskriften. Här är 11 § andra stycket skiljemannalagen av intresse. Där anges bl a: "Avser skiljeavtalet framtida tvist skall den som påkallar dess tillämpning skriftligen meddela motparten uppgift om den eller de frågor varom skiljedom äskas. Utan hinder av vad nu sagts må skiljemännen upptaga fråga, om vars hänskjutande till skiljemännen parterna inför dem enats".

Det är alltså möjligt för skiljemännen att, om parterna gemensamt vill detta, pröva en fråga, om vilken skiljedom inte begärts i påkallelseskriften. Det är sålunda under den förutsättningen möjligt att i skiljeförfarandet ta upp en fråga, t ex ett kvittningsanspråk, trots att det inte gäller den eller de frågor, som påkallande part begärt prövning av i påkallelseskriften.

Här är emellertid parterna inte ense om prövningens omfattning. För att kvittningsyrkandet då skall tas upp krävs det enligt skiljemännens uppfattning att kvittningsanspråket är en sådan fråga, varom skiljedom påkallats.

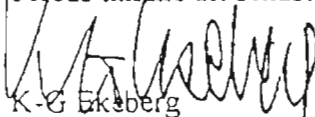
Som tidigare framgått yrkar SFI betalning för levererade produkter. Det är den frågan som SFI begärt att skiljemännen skall pröva, och därmed dras också gränsen för skiljemännens uppdrag och behörighet.

Den motfordran på skadestånd som IFA hävdar är en annan fråga. Mot SFI:s vilja kan skiljeförfarandet inte utvidgas till att omfatta också den frågan. Skiljenämnden är därför inte behörig att pröva kvittningsyrkandet. Det förhållandet att SFI på ett sent stadium har påkallat avvisning av kvittningsyrkandet kan inte anses innebära att SFI har samtyckt till att kvittningsyrkandet prövas i skiljeförfarandet. Annorlunda uttryckt har parterna inte inför skiljemännen enats om att hänskjuta denna fråga till skiljemännen.

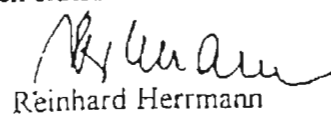
Skiljemännen kan inte finna att skiljeavtalet är ogiltigt enligt 36 § avtalslagen om kvittningsyrkandet avvisas. Skiljeavtalet har ingåtts mellan två näringsidkare, och det innehåller en anvisning om att den svenska skiljemannalagen skall tillämpas. Eftersom IFA:s motfordran rör en annan fråga kan den inte beröra rättskraften hos en skiljedom i huvudsaken. IFA är sålunda inte berövad möjligheten att påkalla skiljeförfarande för att få sin motfordran prövad.

Skiljenämnden tar inte upp IFA:s kvittningsyrkande till prövning.

Parterna har förklarat sig införstådda med att frågan om rättegångskostnader prövas i samband med skiljemännens slutliga avgörande såväl rörande den kvarstående huvudsaken som rörande de nu och tidigare behandlade frågorna om avvisning av yrkanden. Parterna bereds tillfälle att senast den 14 oktober 1996 skriftligen slutföra sin talan.

K-G Ekberg

Mats Bendrik

Reinhard Herrmann
Skiljaktig; se bilaga

SKILJAKTIG MENING

Jag är ense med majoriteten i fråga om skiljemännens bedömning till och med stycket som slutar "... förutsättningar kan och brukar också prövas i skiljeförfaranden." Därefter anser jag att skälen skall lyda.

En förutsättning för att få en kvittningsinvändning prövad är att kvittningsanspråket ryms inom skiljeavtalet. Att så är fallet i detta mål kan det inte råda tvekan om, och därom är också parterna ense. Däremot saknar det enligt mitt förmenande stöd i lag och praxis att uppställa en ytterligare förutsättning för att få en kvittningsinvändning prövad, genom att kräva att kvittningsanspråket dessutom ryms inom den snävare ramen som kan ha uppdragits i påkallelsekriften.

I lagstiftningen finns ingen uttalad reglering rörande kvittningsyrkanden och inte heller praxis ger en säker vägledning. Av doktrinen framgår att det föreligger delade meningar i frågan. (Se Juridisk Tidskrift 1994-1995 sid 178ff.) Däremot framgår av Skiljedomsutredningens delbetänkande till ny lag om skiljeförfarande (SOU 1994:81) att den föreslagna nya lagen om skiljeförfarande föreslås innehålla en artikel - art. 23 st.2 - med tillåtande av egna yrkanden även från motparten och därmed tillåtande av kvittningsinvändningar i fall som nu är ifråga. Betänkandets motivering gör att denna nya artikel inte kan tolkas som en ändrad rättsuppfattning; på sidan 138 - pkt 4.3.2. - konstateras enbart att " det framstår som en brist att frågorna om genkåromål, kvittning och ändring av talan inte regleras i den svenska skiljemannalagstiftningen." Det torde således ligga närmast till hands att tillåta en kvittningsinvändning i enlighet med Rättegångsbalkens bestämmelser. (RB 14 : 3)

I ett internationellt perspektiv kan nämnas att den av UNCITRAL utarbetade modellagen för internationella kommersiella skiljeförfaranden i artikel 19 st.3 tillåter oinskränkt kvittning om kvittningsanspråket ryms inom skiljeavtalet. Även av internationell doktrin framgår att en kvittningsinvändning, såsom i detta fall, skall accepteras och prövas inom ramen för pågående skiljeförfarande. Se exempelvis Klaus Peter Bergers redogörelse på sid 462ff. i International Economic Arbitration, Volume 9 i Studies in Transnational Economic Law, 1993, Kluwer Law and Taxation Publishers.

Att inte tillåta ett kvittningsyrkande som i och för sig ryms inom skiljeavtalet, men inte ryms inom påkallandeskriftens snävare ramar, skulle dessutom i vissa fall kunna leda till att part lida rättsförlust. I 10 § Preskriptionslagen anges: "Utan hinder av att en fordran är preskriberad får den användas till kvittning, om detta eljest är tillåtet och den inte var preskriberad vare sig när

borgenären förvärvade den eller när han kom i skuld till gäldenären." Uppställs nämnda snävare krav kan detta därför leda till att part betages sin rätt enligt 10 § Preskriptionslagen att nyttja preskriberad fordran till kvittning samtidigt som han inte kan framställa ett fristående yrkande i ett nytt skiljeförfarande.

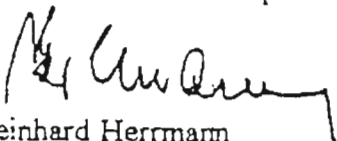
Vidare kan nämnas att en tillämpning av en uppfattning, innebärande att man inte tillåter ett kvittningsyrkande som i och för sig ryms inom skiljeavtalet, men inte ryms inom påkallandeskriftens snävare ramar, ökar risken för att det kan uppkomma situationer där olika fristående skiljeförfaranden kommer till sinsemellan oförenliga resultat. Detta torde inte vara förenligt med det krav på rättsäkerhet, som inte enbart ställs på en process enligt Rättegångsbalken, utan även på ett skiljeförfarande och ett sådant förhållande skulle inte heller vara till gagn för parterna.

Slutligen måste man, även om man inte delar den uppfattning som framförts ovan, i detta fall beakta att SFI i sin påkallandeskrift av den 9 mars 1995 på sid 2-3 under punkten 2.3. redogjort för att IFA i mars 1994 "forwarded to the claimant claims for damages and final compensation saying that she - since 1992, at the time of the claimant's establishment in Germany - had sustained losses due to a reduction of the turnover." Därmed måste det anses att SFI lämnat uppgift om att IFA i målet kommer att göra invändningar mot SFI:s betalningskrav p.g.a. påstådda motkrav, vilket i sin tur måste anses innebära att IFA:s motkrav ryms inom de frågor som SFI som påkallande part, i 11 § Skiljemannalagens mening, har underställt skiljenämndens prövning.

Jag finner därför att skiljenämnden är behörig att pröva framställt kvittningsyrkande, varför Skiljenämnden tar upp IFA:s kvittningsyrkande till prövning.

Överröstad i frågan om skiljenämndens behörighet att pröva framställt kvittningsyrkande, delar jag i övrigt skiljenämndens majoritets uppfattning rörande 36 § Avtalslagens tillämpning.

Stockholm den 24. september 1996

Reinhard Herrmann

BESLUT

1997-03-10

meddelat i Stockholm

i skiljeförfarande mellan nedanstående parter

KÄRANDE

Skandinaviska Färginstitutet AB, 556045-5288, Box 49022, S-100 28 STOCKHOLM, SVERIGE

Ombud: advokaten Henrik Karlström, Barnhemsvägen 44, S-165 76 HÄSSELBY, SVERIGE

SVARANDE

IFA Brigitte Hartmann, Postfach 10, D-74389 CLEEBRONN, TYSKLAND

Ombud: advokaten Einar Wanhainen, G Grönberg Advokatbyrå AB, Box 7418, S-103 91

STOCKHOLM, SVERIGE

YRKANDEN M M

Mellan parterna, som i det följande kommer att benämnas SFI (käranden) och IFA (svaranden), ingicks den 4 januari 1986 ett på engelska avfattat avtal om distribution (distributor agreement) av SFI:s produkter i Tyskland. Avtalet kallas i det följande distributionsavtalet. Enligt avtalet skall alla tvister och meningsskiljaktigheter som kan uppstå mellan parterna rörande tillkomsten, tolkningen och tillämpningen av avtalet och som inte kan göras upp i godo mellan parterna slutligt avgöras genom skiljeförfarande i Sverige i enlighet med den svenska lagen om skiljeförfarande och med tillämpning av svensk lag.

SFI har påkallat skiljeförfarande och yrkat förpliktande för IFA att till SFI betala 311 102 svenska kronor (SEK) jämte dels per den 31 december 1994 upplupen ränta om 41 277 SEK, dels ränta enligt 6 § räntelagen på 311 102 SEK fr o m den 1 januari 1995 tills full betalning sker. Yrkande avser oreglerade fakturor den 30 september 1993 - den 24 februari 1994 för produkter som IFA köpt av SFI.

I påkallelsebeskriften framställde SFI också ett yrkande rörande royalty för licensavgifter. Sedan IFA invant mot att detta yrkande prövades i skiljeförfarandet har skiljenämnden i beslut den 21 februari 1996 avvisat det yrkandet.

IFA har vitsordat att leverans skett i enlighet med vad som fakturerats och att fakturorna kvarstår oreglerade. Beträffande två av fakturorna - nr 49265 och 46899 - har IFA dock haft vissa invändningar, vilket föranlett SFI att nedsätta sitt yrkande med 263 SEK respektive 1 120 SEK eller tillhoppa 1 383 SEK. Som skiljenämnden uppfattat det uppgår därför SFI:s yrkande numera till ett sammanlagt belopp om 309 719 SEK jämte - förutom per den 31 december 1994 upplupen ränta om 41 277 SEK - ränta på 309 719 SEK fr o m den 1 januari 1995 tills full betalning sker. Om fakturabeloppen och ränteberäkningen som sådana synes parterna därefter vara ense

IFA, som sålunda har vitsordat att SFI har en fordran på det yrkade beloppet, har gentemot SFI:s fullgörelsetalan åberopat dels rätt till kvittning för skadeståndsanspråk överstigande det yrkade beloppet, dels rätt att hålla inne det yrkade beloppet till säkerhet för sina skadeståndsanspråk (detentionsrätt).

Sedan SFI bestritt att kvittningsyrkandet skulle få prövas i det påkallade skiljeförfarandet har skiljenämnden den 30 september 1996 beslutat att inte ta upp IFA:s kvittningsyrkande till prövning. Därefter har SFI framställt sin invändning om detentionsrätt, vilken bestritts av SFI.

SFI har härutöver gjort gällande att IFA har återtagit tidigare medgiven betalningsskyldighet i ett så framskridet stadium av skiljeprocessen att skiljemännen skall bortse från det nu framställda återkallandet och genast meddela skiljedom i enlighet med tidigare medgivet yrkande. I vart fall måste det tidigare

materiellt hänseende. IFA är därför, menar SFI, betalningsskyldigt gentemot SFI intill tidigare medgivet belopp, varför skiljemännen, återtagandet obeaktat, må och skall avgöra målet materiellt med IFA:s bindande civilrättsliga disposition, nämligen att medge betalningsskyldighet, som grund.

IFA har gentemot SFI:s sistnämnda ståndpunkter invänt att IFA aldrig medgivit att skiljemännen förpliktar IFA att utge det av SFI yrkade beloppet. Något återtagande av medgivandet har alltså inte gjorts. Något medgivande av talan är det alltså inte fråga om och någon civilrättslig disposition har inte förekommit.

Parterna, som på ömse håll förbehållit sig rätten att yrka ersättning för egna processkostnader, är ense om att kostnadsfrågorna kan anstå till målets slutliga avgörande.

SKILJEMÄNNENS BEDÖMNING

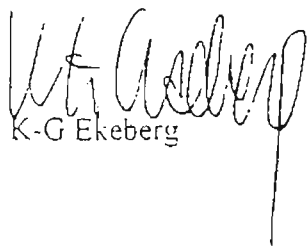
Vad först gäller SFI:s yrkande att skiljemännen genast skall meddela skiljedom i enlighet med tidigare medgivet yrkande och därvid bortse från IFA:s återtagande av tidigare medgiven betalningsskyldighet finner skiljemännen - inte minst mot bakgrund av att parterna på ömse håll under processens gång har gjort olika processuella och andra invändningar, varvid den av SFI gjorda invändningen mot IFA:s kvittningsyrkande är av särskild betydelse - att IFA:s nu framförda påstående om detentionsrätt inte kan anses innefatta ett återtagande av något tidigare medgivande av betalningsskyldighet. Skiljemännen kan därför inte, som SFI vill, genast meddela dom i enlighet med SFI:s yrkande.

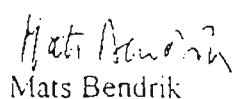
I beslutet den 30 september 1996 prövade skiljemännen frågan om en av IFA gjord kvittningsinvändning kunde provas inom ramen för skiljeförfarandet och fann att så inte var fallet. Kvittningsinvändningen togs alltså inte upp till prövning.

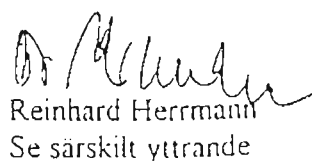
Kvittningsyrkandet avsåg skadestånd för utebliven handelsvinst, varvid det gjordes gällande att SFI via dotterbolag hade etablerat sig på den tyska marknaden och därvid agerat på ett avtalsstridigt sätt. Den detentionrätt som IFA nu hävdar går ut på att IFA har rätt att gentemot SFI:s i och för sig vitsordade krav på betalning för levererade produkter hålla inne det yrkade beloppet till säkerhet för sina skadeståndsanspråk. Som skiljemännen uppfattat saken är det samma skadeståndsanspråk - ersättning för skada uppkommen genom SFI:s agerande på den tyska marknaden - som IFA anger som grund för att hålla inne sin betalning. Skiljemännen har redani beslutet den 30 september 1996 förklarat sig mot SFI:s bestridande inte kunna ta upp de kvittningsvis påstådda motfordringarna till prövning. Skälet för detta ställningstagande var att kvittningsanspråket inte ansågs vara en sådan fråga, varom skiljedom påkallats, och parterna hade inte inför skiljemännen enats om att hänskjuta den frågan till skiljemännen. När nu samma skadeståndsanspråk återkommer som grund för att innehålla betalning för de levererade produkterna kan skiljemännen inte finna annat än att också den åberopade detentionsrätten till säkerhet för skadeståndsanspråken måste avvisas. Med andra ord: vare sig skadeståndsanspråken åberopas kvittningsvis eller åberopas som grundande en rätt att innehålla ett belopp motsvarande skadeståndet gäller det en annan fråga än den, varom skiljedom äskats, och parterna är inte ense om att frågan skall få tas upp i skiljeförfarandet.

Också det av IFA hävdade yrkandet att innehålla betalningen för de levererade produkterna till säkerhet för skadeståndsanspråk (detentionsrätt) skall alltså avvisas.

Parterna bereds tillfälle att senast den 24 mars 1997 skriftligen slutföra sin talan.

K-G Ekeberg

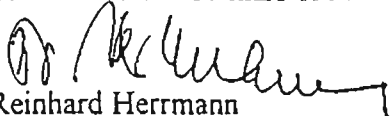

Mats Bendrik

Reinhard Herrmann
Se särskilt yttrande

Särskilt yttrande av skiljemannen Reinhard Herrmann

I en skiljaktig mening till beslutet den 30 september 1996, i vilket skiljenämndens majoritet fann att IFA:s kvittningsyrkande beträffande skadestånd inte kunde tas upp till prövning i skiljeförfarandet, har jag utvecklat skälen till varför skiljenämnden enligt min mening bort pröva det framställda kvittningsyrkandet. När nu IFA åberopar samma omständigheter - skadeståndet - till stöd för den av IFA hävdade detentionsrätten är det, av skäl som jag utvecklat i min skiljaktiga mening, min uppfattning att också frågan om detentionsrätt skulle ha kunnat prövas inom ramen för skiljeförfarandet. Emellertid har majoriteten i beslutet den 30 september 1996 avvisat kvittningsyrkandet. Det är då följdriktigt att inte heller det på samma skadeståndsanspråk grundade påståendet om detentionsrätt kan prövas i skiljeförfarandet.

Stockholm den 10 mars 1997

Reinhard Herrmann

Den som vill överklaga hovrättens avgörande skall göra detta genom att skriva till Högsta domstolen.

Skrivelsen skall dock skickas eller lämnas till hovrätten. Den skall ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av det överklagade avgörandet.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen skall pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast

1. om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen
2. om det finns synnerliga skäl till en prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag och nummer för avgörandet),
3. den ändring i avgörandet som klaganden yrkar,
4. varför klaganden anser att avgörandet skall ändras,
5. de omständigheter som klaganden åberopar till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas,
6. de bevis som klaganden åberopar och vad han vill styrka med varje bevis.